

Inleiding

Vorig jaar hadden we als jaarthema: “iedereen is van de wereld”.

Dit jaar is het thema: De wereld is van iedereen. “

Het is een thema dat bij ons al een hoop discussie oproept tijdens de voorbereiding.

Cees zei b.v. “als de wereld van iedereen is dan is hij dus ook van Wilders en van IS. “. Maar wil ik hen wel ruimte geven, hoe verhoudt ons jaarthema zich nou tot hen? Ja, goede vraag....

Ik dacht: Als de wereld van iedereen is , is hij dus ook van mij. Zoals dit boek van mij is . Ik kan bepalen wat ik er mee doe. Leen ik het aan jou uit of juist niet? Ik kan het in mijn rugzak stoppen als ik op pad ga en dan riskeren dat er ezelsoren aan komen. Of ik kan het lezen terwijl ik mijn yoghurt eet en weten dat de kans groot is dat er vlekken op en in komen.

Als ik een boek leen, verandert mijn gedrag. Ik heb van die stretchkafjes gekocht en die doe ik er om heen., want ik wil niet dat degene die mij het boek heeft toevertrouwd, het boek met ezelsoren of vlekken terug krijgt.

Ik wil het vertrouwen dat de lener heeft gehad in mij niet beschamen.

In dat lenen zit een wederkerigheid. Degene die uitleent , vertrouwt het mij toe en ik wil dat vertrouwen waard zijn.

Zo zou ik ook naar ons jaarthema willen kijken.

De wereld is niet van mij alsof ik hem bezit maar hij is aan mij toevertrouwd zoals hij aan ieder van ons is toevertrouwd.

Ik heb geen zeggenschap over de wereld maar ik draag wel een verantwoordelijkheid. Ik ben er mede verantwoordelijk voor dat ik tijdens mijn leven geen “ezelsoren aan of vlekken op de aarde komen” .

Ik zeg dus liever dat de wereld voor iedereen is i.p.v. van iedereen.

En Karel heeft weer een andere invalshoek die hij tijdens de overweging met ons zal delen.

Lezing uit het boekje “de Papalagi”

Inleiding op de lezing:

Dit boekje is geschreven door Erich Scheurmann en gepubliceerd in 1920. Scheurmann woonde een periode op West-Samoa, dat een Duitse kolonie was. Scheurmann keek kritisch naar de Europese wijze van leven. Hij heeft zijn kritiek op die levenswijze verpakt in verhalen waarin het lijkt alsof een bewoner van de Samoa eilanden een reis door Europa maakt en zijn ervaringen beschrijft. De Europeaan wordt door de Samoaan Papalagi genoemd , dat witte of vreemde betekent.

Lezing van een gedeelte van het hoofdstuk genaamd : “ De Papalagi heeft God arm gemaakt.”

De papalagi heeft een bijzondere en hoogst verwarde manier van denken. Hij denkt er altijd aan hoe iets hem van nut kan zijn en hem voordeel kan bieden.

Hij denkt meestal maar voor een mens , en niet voor alle mensen. En die ene mens is hijzelf.

Hij zegt : de palm is van mij. Omdat hij toevallig voor zijn deur staat. Hij doet of hij hem zelf heeft laten groeien. De palm is echter nooit van hem. Nooit. Het is Gods hand , die hij ons toesteekt vanuit de aarde.

God heeft zeer vele handen. Elke boom, elk grasje, de zee, de hemel, de wolken daaraan, dat zijn alle handen van God. We mogen ernaar grijpen en ons erover verheugen; maar we mogen toch niet zeggen: Gods hand in mijn hand. Dat doet echter de Papalagi.

In onze taal betekent 'lau' mijn en ook dijn; dat is bijna hetzelfde. In de taal van de Papalagi zijn er nauwelijks twee woorden te bedenken die verschillender van betekenis zijn dan dit Mijn en Dijn.

Mijn is dat wat uitsluitend en alleen mij toebehoort. Dijn is dat wat uitsluitend en alleen jou toebehoort. Daarom zegt de Papalagi van alles, wat zich in de nabijheid van zijn hut bevindt: het is mijn. Niemand heeft er enig recht op, behalve zichzelf. Wanneer ge bij een Papalagi komt en daar iets bij hem ziet, hetzij een vrucht, een boom, een water, een bos, een hoopje aarde- altijd is er iemand in de buurt, die zegt: "Dit is mijn! Pas op, dat je je niet vergrijpt aan wat van mij is!" Wanneer ge het toch aanraakt, begint hij te schreeuwen en noemt je een dief, welk woord een grote schande betekent.

Om nu te voorkomen dat de mensen zich vergrijpen aan de dingen van een ander wordt door bijzondere wetten precies vastgesteld wat van iemand is en wat niet. En er zijn in Europa mensen, die niets anders doen dan erop letten dat niemand deze wetten overtreedt.

De Papalagi wil daarmee de schijn wekken dat hij er werkelijk recht op heeft verkregen.

De Papalagi moet zulke wetten maken en zulke bewakers voor zijn vele Mijns hebben, opdat degenen die maar weinig of helemaal geen Mijns hebben, hem niets van zijn Mijns afnemen. Want waar velen veel voor zichzelf nemen, zijn er velen met lege handen. Niet iedereen kent de listen en de geheime tekens om aan veel Mijns te komen en er is daarvoor een bijzondere soort dapperheid nodig, die niet altijd past bij wat wij eer noemen. En het kan wel zijn dat degenen die weinig in handen hebben, omdat ze God niet willen beledigen en hem niets willen afnemen, de allerbesten van de Papalagi zijn. Maar veel van hen zijn er zeker niet.

De meesten bestelen God zonder schaamte. Ze weten niet beter. Wanneer de Papalagi goed zou nadenken zou hij toch ook moeten weten, dat als het erop aankomt, wij niets kunnen vasthouden. Dan zou hij ook inzien dat God zijn grote huis gaf opdat allen daarin een plaats zouden vinden en ervan zouden genieten. En het zou ook groot genoeg zijn en er zou voor ieder wel een zonnevlekje en een kleine vreugde zijn, en voor ieder mens waren er wel een paar palmbomen en heel zeker een plaatsje om op te staan met zijn beide voeten.

Zoals God het wil en heeft bedoeld.

Lezing: Genesis 1:26-31 (Naardense vertaling)

Dan zegt God: Laat ons een mens – een roodbloedige, maken naar ons beeld en als onze gelijkenis, – laten zij neerdalen bij de vissen van de zee en de vogels van de hemel, bij het vee en bij alles op de aarde, en bij alle kruipdier dat rondkruipt over de aarde!

God scheidt de mens naar zijn beeld, naar het beeld van God heeft hij hem geschapen; mannelijk en vrouwelijk heeft hij hen geschapen.

Dan zegent hij hen, God, en zegt tot hen, God: draagt vrucht, weest overvloedig, vervult de aarde en bedwingt haar!- en daalt neer bij de vissen van de zee en de vogels van de hemel, bij alle leven dat rondkruipt over de aarde!

God zegt: zie, geven zal ik u al het zaaddragend gewas op het aanschijn van heel de aarde en alle geboomte waaraan boomvruchten zaad zaaien, – voor jullie zal het er zijn als eten!-

en voor al wat in het wild leeft op de aarde en alle vogels van de hemel en al wat er rondkruipt over de aarde waarin een levende ziel zit zal al het groen van gewas er zijn als eten!- en zo komt het tot stand.

God beziet het, al wat hij heeft gemaakt en zie, het is zéér goed!- er komt een avond en er komt een ochtend, de zesde dag.

Overweging: de wereld is van iedereen

Eén van de tradities van de Haagse Ekklesia is dat de stuurgroep de eerste viering na nieuwjaar voorbereidt. Toen we dat vorig jaar deden was dat met een inleiding op het thema van 2015: 'Iedereen is van de wereld', het eerste deel van de titel van een lied van The Scene. Ik herinner mij dat we bij de voorbereiding toen lang op dat thema hebben zitten kauwen. Wat zegt dat, 'Iedereen is van de wereld'.

Op het eerste gezicht leek het thema voor dit jaar – 'De wereld is van iedereen' een stuk behapbaarder, grijpbaarder. In de stuurgroep stuitten we echter al snel op veel vragen en het bleek veel minder simpel dan ik eerst dacht. Anje heeft in haar inleiding al verteld over vragen waar we tegenaan liepen.

De wereld is van iedereen: dat bleken al snel hele grote woorden en nauwelijks te bevatten. Om wat grip op het thema te krijgen heb ik geprobeerd die wereld wat kleiner te maken. Ik ging terug naar mijn kindertijd. Als kleuter werd ik al opgevoed met de idee van leren delen. Wat was dat moeilijk. Bijvoorbeeld als ik een kadootje had gehad, om daar andere kinderen mee te laten spelen en omgekeerd, als een vriendje iets had. Hoe moeilijk ik het vond als ik daar niet aan mocht komen, of, nou vooruit, hééééel even dan.

Toen ik wat groter werd en op straat mocht spelen blokkeerden mijn vriendje en ik wel eens als spelletje met onze armen de stoep. Wie er langs wilde moest een cent betalen. De meeste mensen speelden het spelletje mee en deden alsof ze betaalden, een enkeling gaf zelfs echt een cent. Tot er iemand voorbij kwam die zei: "niks betalen, de straat is van iedereen." En ons bijna omver liep.

De lol was dan wel van het spel af, maar hij had gelijk, de straat was van iedereen. Het waren de jaren vijftig, ruimte genoeg om op straat te spelen. Ik kom nog wel eens een foto tegen van die straat van toen, waar kinderen en andere mensen de ruimte hadden. Tot de auto's de straat veroverden, eerst één, dan nog één en al vrij snel veel meer. Gevaarlijk, je kon niet meer zo oversteken. Ik herinner mij uit die tijd dat er regelmatig ongelukken waren. En de geparkeerde auto's namen niet alleen de ruimte waar wij speelden in, we mochten ook niet veel meer want we zouden die mooie dure auto's eens beschadigen. De straat was niet meer van iedereen, maar van de autobezitters, van de sterksten die het recht aan hun kant hadden. Zij mochten daar rijden en parkeren en daar moest iedereen maar rekening mee houden. Gek eigenlijk dat dat zo maar gebeurde. En als ik nu nog wel eens in die straat kom: die is nog steeds vol auto's en kinderen zie je er niet meer spelen.

Van de straat naar de wereld, het is een grote stap. Hoe maken we dat waar dat de wereld van iedereen is?

De huidige westerse maatschappij is min of meer gevormd in de negentiende eeuw in het Engeland van de industriële revolutie, die daar begon. Dickens heeft geschreven over hoe die wereld er toen uitzag, en, dichterbij Louis Paul Boon in Pieter Daens. Jullie herinneren je vast de film met Jan Declair. Werkers waren net geen slaven, maar het zat daar niet ver vanaf. Om daar verbetering in te brengen is heftige strijd gevoerd. De weg van toen naar de moderne maatschappij waarin de rol van de werkers gestegen is via arbeiders naar werknemers is er een van lange harde sociale strijd geweest. Na de Tweede Wereldoorlog kwamen de verworvenheden van de sociale zekerheid. Die sfeer van solidariteit kwam voort uit de gezamenlijke inspanningen die nodig waren om het land na de oorlog weer op te bouwen. Dit wordt wel het Rijnlands model genoemd.

Ergens rond de jaren zeventig van de vorige eeuw begon een cultuur van individualisme te ontstaan en dit zette door in de jaren tachtig. Die cultuur kwam overgewaaid uit de VS waar veel ondernemende Europeanen heen waren gevlucht. Weg uit het Europa waar meer mensen waren dan banen. Daar, in de VS, had de cultuur van eigen verantwoordelijkheid een veel sterkere positie dan in Europa. Met de Amerikaanse overheersing van de wereld na de Tweede Wereldoorlog kreeg Europa steeds meer te maken met deze cultuurhouding. Ook binnen Europa ontstond een sterke impuls voor het individualisme middels de langdurige overheersing van de Engelse politiek door de conservatieven en haar vocale voorvrouw Margeret Thatcher. Het feit dat zowel Engeland als Amerika Engelsprekend zijn heeft geleid tot de naamgeving van het complex van individualisme, liberalisme en kapitalisme als het Angelsaksische model.

De beweging in de richting van het Angelsaksische model heeft twee à drie decennia zonder grote problemen stand kunnen houden, omdat de economie als geheel hard groeide, en iedereen er op vooruit ging. Vrijwel tegelijk met het stokken van die groei eind twintigste eeuw, begonnen de problemen met het Anglicisme: de top van de maatschappij bleef vooruitgaan, terwijl de werkende bevolking stil stond, of er zelfs op achteruit ging. Omdat de top, bij monde van politiek en werkgeverswoordvoerders, de stilstand voor de werknemers begeleide met een beroep op solidariteit, en de opleiding van de bevolking in het algemeen ook voortdurend is toegenomen, is de tegenstelling tussen de oproepen voor solidariteit door de top tezamen met het onsolidaire gedrag van diezelfde top aan steeds meer mensen opgevallen.

Dit is min of meer de huidige stand van zaken in de ontwikkeling van de Nederlandse maatschappij, en de West-Europese in het algemeen. De vraag is in welke richting we ons verder willen bewegen: voortgaan op de voorgaande pad in de richting van het Angelsaksische model, of een beweging terug naar het zorgzamere, Rijnlandse model.

De toenmalige Belgische premier Yves Leterme hield eind november 2008 in de Haagse Ridderzaal een speech over de economie van de toekomst. Hij pleitte daarin voor een vernieuwing van het zgn. Rijnlandmodel. Tegen het einde van zijn toespraak zei hij het volgende:

“Oudere werknemers verpersoonlijken wijsheid en zorg. Hen aan boord houden past bij de langetermijnvisie van het Rijnlandmodel.

Langetermijnvisie roept bij mij (Leterme) het oude begrip van het Rentmeesterschap op. Dit begrip kan dan al oud zijn, het is vandaag meer dan ooit actueel. Wij hebben de aarde gekregen om – laat mij toe het even Bijbels te zeggen – 'haar te bewerken en te bewaren'. De aarde is niet van ons, wij moeten haar doorgeven aan de volgende generaties. Daarom is een van de dringendste vraagstukken van vandaag dit van de impact van het menselijke 'handelen' op de aarde. (...)”

Hoe invulling te geven aan die woorden van Leterme?

Bij de voorbereiding van deze overweging kwam de titel van de autobiografie van Caro van Eijk, actrice die onder meer bekend werd door rollen in televisieseries naar de boeken van Louis Couperus in de jaren zeventig van de vorige eeuw. Die titel van die biografie is: “ 't Is maar geleend ..... je mag het even vasthouden’.

Wat zou het mooi zijn als we met die woorden indachtig de wereld met elkaar zullen delen.